

Резултати от анкета, свързана с нормативните актове за провеждане на обществени консултации на територията на Столична община

Настоящият документ представя обобщение и анализ на отговорите на анкета, разработена от екип на Сдружение „Форум Гражданско Участие“, свързана с нормативните актове и практиките, касаещи провеждане на обществени консултации на територията на СО.

Основната цел на анкетата е да провери познаването на нормативните актове, да установи ефективността на прилагането им и да изведе препоръки за подобряване на Наредбите и на тяхното прилагане, така че да се постигне ефективно включване на гражданското общество в обсъждането на стратегически документи.

Анкетата е изпратена онлайн до 37 адресата в периода 26.04. – 03.05.2022 г.

Получени са 13 отговора – от представители на граждански организации.

Преглед на отговорите по въпроси:

- 1. Познаване на Наредбите** – 10 от отговорилите са запознати с Наредбата за провеждане на обществени консултации на територията на СО; Наредбата за провеждане на обществени обсъждания в областта на пространственото развитие и устройството на територията е по-малко позната – около 65 % са отговорили, че я познават.
- 2. Участие в консултации** – до голяма степен, респондентите на анкетата са участвали в обществени консултации през последните 3 години: 12 са участвали в обществени обсъждания, 5 – в писмени консултации, 2 – в множество различни обсъждания.
Само 1 от отговорилите не е участвал.
Най-голямо участие има в обществени консултации по теми, свързани с детски площадки, детски градини и прием в 1 клас, следвано от устройство на територията, градско и интегрирано развитие. Социалното развитие също е сред посочените теми.
- 3. Формат на консултациите** (online/ присъствено) – поради спецификата на последните три години, обществените консултации са се провеждали най-вече онлайн. 9 от участниците са участвали в консултации онлайн, 2 – хибридно, 1 – присъствено.
- 4. Организация на консултациите:**
 - **Срок** – съгласно отговорите (и като се има предвид, че един от респондентите не е участвал в обществено обсъждане) се предоставя достатъчно време за запознаване на темата и предоставяне на коментари (7 отговора „да“), има достъп до информация (11 отговора „да“), информацията е изчерпателна (8 отговора). Има известно колебание по отношение достъпността на „езика“, на който е предоставена информацията (6 отговора потвърждават, че езикът е достъпен, 4 – не)
 - **Структура** – 8 от отговорилите смятат, че са участвали в добре организирано събитие, което дава възможност за задълбочено обсъждане, равнопоставеност на участието и включване на всички заинтересовани

страни. 9 участника твърдят, че събитието, в което да се включили е модерирано добре и това е улеснило процеса.

- **Обратна връзка** – в повечето случаи се публикува информация за проведената консултация (7 отговора „да“, 4 – „не“), в много случаи препоръките на участниците се вземат предвид – частично или напълно.

5. Какво прави една консултация ефективна?:

Поставеният въпрос е с множествен избор и в обобщението възможностите са изредени съгласно честотата на отговорите:

- Предварителното популяризиране, което дава възможност на гражданите да се включат – 92%
- Предоставянето на ясна и конкретна информация, поднесена на разбираем език – 84.6%
- Предоставяне на обратна връзка от консултацията, както и на информация за последващи стъпки – 84.6%
- Наличие на опитен модератор, който структурира процеса на обществено обсъждане – 76.9%
- Адекватна структура и формат на консултацията – 61,5 %
- Предоставяне на достатъчно специфика по темата преди провеждане на обсъждането – 61.5 %
- Провеждане на консултациите в извънработно време – 1%

Допълнително са отбелязани и свободни отговори: „видими резултати от обществените обсъждания“ и отново – предварително популяризиране

6. Потвърждение на изводите от Доклада за Индекса на гражданското участие в С0

Целта на един от въпросите в анкетата беше да се потвърдят препоръките, отправени в Доклада по индекса на гражданското участие в Столична община, разработен от ФГУ и Платформа „Агора“ след провеждане на фокус – група в София, а именно:

- Срокът за обществените консултации да се удължи на месец и половина;
- Наредбата за провеждане на обществени консултации на територията на Столична община да предвижда двуетапен процес на публично включване (подобно на Наредбата за обсъждания в областта на устройство на територията), като има две публични представяния, едното от които е за представяне на съответните нормативни актове и стратегически документи , а другото – за обсъждане;
- Да се разнообразят предвидените в Наредбите инструментите за обществените консултации, като се включат и достъпни дигитални инструменти;
- Общината да провежда предварителна подготовка за обществените консултации като: дефинира предварително структурирани въпроси по дадената тема; изготвя резюме за гражданите; предоставя ясна информация къде гражданите могат да влияят.
- Да се предоставя обратна връзка до заинтересованите страни относно резултатите от консултацията – по подходящ начин и на разбираем език.

Респондентите потвърждават препоръките, отправени в Доклада, като единствено първата препоръка, свързана с удължаване на срока на обществените консултации среща несъгласието на двама отговорили.

7. Препоръки към общинската администрация, насочени към подобряване на ефективността на процеса на обществени консултации.

Този въпрос представя няколко възможности за подобряване на процеса, като респондентите са определили кое е най-полезно, кое - най-малко полезно.

Сред най-важните стъпки, които следва да бъдат предприети са:

- Допълване на Наредбите с адекватни дигитални инструменти за комуникация/обсъждане/ събиране на мнения (9 отговорили определят това за най-важно)
- Разработване на правила към Наредбите за организиране и провеждане на консултациите (8 отговорили поставят оценка 5 – „най-полезно“)
- Обучение за служителите на администрацията за организиране и провеждане на обществени обсъждания (6 отговорили)

Като най-маловажно е определено отделянето на допълнителен ресурс за организирането на обществени обсъждания.

8. Процес на оценка на Наредбите

Всички отговорили смятат, че би следвало да се прави оценка на прилагането на Наредбите на СО, свързани с обществените консултации. Понастоящем срокът за това, залегнал в самите наредби, е 3 г.

В отговор на въпроса какъв е „удачният“ срок за оценка на прилагането на Наредбите, отговорите се размиват. Най-често се среща отговора „на една“ или „на две“ години.

9. Какво би било добре да се промени в Наредбите?

Отправени са редица предложения в отговор на този отворен въпрос.

Най-често се отбелязва темата за привличане **на заинтересованите страни**:

„В оценката на прилагането на Наредбата за обществени консултации да се предвиди анализ на участието на всички заинтересовани групи лица и при наличие на слабо или никакво представителство на отделни групи - например, млади хора, хора с увреждания, професионалисти в релевантна област, академична общност, застъпнически организации, др. - да се предвидят и мерки за тяхното активно включване в последващи обществени обсъждания“

„Да се въведе проактивно информиране на заинтересованите страни - публикуването на интернет сайта на общината не е достатъчно. Общината може да използва информационните системи създадени в градска мобилност - напр. на екраните в метростанциите могат да текат съобщения, които информират гражданите, че започват/текат обществени консултации за“

Друга по-често споменавана тема е използване **на съвременните дигитални инструменти:**

„Обществените консултации трябва да се правят поне по 2 начина: 1) специално изготвена онлайн анкета с въпроси, по които да се дава отговор и 2) Максимално достъпен механизъм за изпращане онлайн на становища“

„Процесът на обсъждане - да включва възможности за участие на живо, дигитален и хибриден формат“

Не по-маловажен е въпросът за обратната връзка:

„Изготвянето и публикуването на справка за постъпилите предложения заедно с обосновка за неприетите предложения, трябва да стане задължителна фаза от процедурата, преди да се внесе предложението за приемане в Общински съвет“

„Достъпността и информираността на по-широк кръг от хора, както и препоръките реално да се взимат под внимание, а не да се прави проформа и по задължение от закона“

ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ:

Ключовите фрази, които могат да се изведат в резултат от отговорите на анкетата, са „популяризиране на обществените консултации“, „включване на заинтересованите страни“ и „професионализъм“.

1. Сам по себе си, броят на респондентите на настоящата анкета показва, че темата за обществените консултации не е сред най-важните за хората, още повече, че тук е търсено мнението на активни и опитни граждани и организации. Което е обяснимо както от гледна точка на динамичните времена през последните 2-3 години, изпълнени с кризи от различен порядък, така и с пренасищането с онлайн анкети и инструменти.

Независимо от „извинителните причини“, липсата на мотивация за участие е факт, който се потвърждава и от изводите от анкетата и от препоръките в Доклада за Индекса на гражданско участие.

Необходимо е по-широко популяризиране на темата за гражданското участие, ролята на обществените консултации, възможностите за включване на гражданите, както и на потенциала за промяна на ситуацията в резултат на участието.

2. Отговорите на анкетата потвърждават, че до голяма степен Наредбите, свързани с обществените консултации и обсъждания, са добре разписани и се прилагат от администрацията.

Основните проблемни точки, свързани с прилагането на Наредбите, са:

- популяризирането на обществените консултации

Следва да се набележат различни методи и съвременни инструменти (онлайн и офлайн) за популяризиране на консултациите и достигане до заинтересованите страни

- предоставянето на предварителна информация на „достъпен език“

Да се разработва и предоставя изчерпателна информация по темата на консултацията, написана на достъпен за гражданите език. Да се открояват въпросите, по които гражданите биха помогнали и по които биха могли да повлияят.

- предоставяне на обратна връзка и информация за последващи дейности

Обратната връзка (отново представена на достъпен език), както и информация за последващи действия е необходимо условие за създаване на мотивация на гражданите да участват и увереност, че тяхното мнение се чува (дори и да не е взето предвид!)

4. Като много важна се очертава темата за включване на различните заинтересовани страни, които участват в обществените консултации.

Ролята на консултациите е именно такава – да се чуят различни гледни точки, да се предоставят аргументирани препоръки и становища по определена тема, да се подобрят стратегически документи, да се събере обществена подкрепа. От тази гледна точка, включването на заинтересованите страни е ключова и съгласно една от препоръките в анкетата:

„Необходими са целенасочени мерки за повишаване на активността на гражданите и отделни заинтересовани, но уязвими групи, в процеса на обществените консултации - не само за представителство, но и за повишаване на гражданското участие. Необходима е отговорност и компетентност за смислено участие, изискващи от своя страна продължаващ, устойчив процес на участие“.

Би било удачно общинската администрация да набележи списък от мерки и да разработи инструменти за повишаване на активността на гражданите и участието им в обществения живот, както и за включване на заинтересованите страни в обществените консултации.

5. Част от препоръките както в доклада за Индекса на Гражданското участие, така и в настоящата анкета са свързани с подобряване на структурата и процеса на обществените обсъждания.

В тази връзка е удачно да се помисли за:

- по-кратък период за оценка на Наредбите (понастоящем 3 години), като оценката включва задълбочен анализ на проведените обществени консултации и извеждане на констатации и препоръки за усъвършенстване на регулативните актове;
- разработване на детайлни правила и стъпки за организиране на обществени консултации (в зависимост от темата и спецификата на консултацията);
- включване на професионални модератори при провеждане на обществените обсъждания.

Приемайки, че включването на гражданите във формирането на политики и вземане на решения е ключов процес организирането и провеждането на обществени консултации следва да се случва професионално – не само като се следват наредбите, но и като се гарантира подходяща структура и формат, като се отчитат спецификите на заинтересованите страни и като се включват съвременни модели и форми на комуникация.

Или, както е упоменато в една от обратни връзки в анкетата: „Обществените консултации трябва да предвиждат професионална информационна кампания, професионално представяне на информация и професионално водене/модерация.”

И не на последно място – професионално формулирана и адресирана обратна връзка към участниците.

Доклада изготви: Диана Андреева